

Minnesanteckningar, Hållbara bygder 2, Värnamo 2007-11-07

Deltagare:

Bengt Grönblad, Länsbygderådet	b.gronblad@telia.com	0708-631638
Tomas Moberg, Slow Society,	t.moberg@slowsociety.se	073-913628
Charlotte Rydström, Länsbygderådet Östergötland,	charlotte.vaxtkraft@kinda.se	0494-35053
Nina Corein, Attraktiva Toarp	nina.corein@attraktivatoarp.se	033-272710
Håkan Lindström, Attraktiva Toarp	hakan@attraktivatoarp.se	033-272 710
Sven Joelsson, Bråbygdens intresseför.	sven.joelsson@telia.com	0491-711 41
Monia Ivarsson, Bråbygdens intresseför.	monia.ivarsson@telia.com	0491-711 43
Lennart Ohlsson, Hylte kommun,	lennart.ohlsson@hylte.se	
Lennart Klaesson, Länsbygderådet Jönköping	lennart.klaesson@swipnet.se	0380-374 060
Kennerth Petersson	petersson-kennerth@telia.com	
Brita Johansson, Länsbygderådet Halland	(Får info genom Elisabeth Otterdahl)	
Elisabeth Otterdahl, Länsbygderådet Halland,	elisabeth.otterdahl@home.se	
Karin Sahlström, Naturskyddsföreningen Alvesta,	karin.sahlstrom@swipnet.se	076-834 00 73
Miljöresurs Linné,	info@ekomat.nu	
Ingemar Karlsson, Adelöv Framtidsgrupp,	ingemarslantbruksredovisning@hotmail.com	
Eva Engström, Adelöv, LRF Jönköpings län,	eva.engstrom@lrf.se	
Christer Eriksen Länsbygderådet Jönköping,	christer.eriksen@telia.com	0702-143097
Bobby Hultberg, Ambjörnarp Byalag	cissie.hultberg@tele2.se	
Cissie Hultberg, Ambjörnarp Byalag	cissie.hultberg@tele2.se	
MonaLis Gustavsson,	monalis.gustavsson@tranemo.se	
Lars E Björk, LBR Jönköping	larsebjork@adress.eksjo.com	0381-30311
Jan Vinkvist, LBR 7H,	jan.vinkvist@telia.com	0705-662211
Claes Bergqvist, LBR 7H	claes.bergqvist@telia.com	0706-284299
Jörgen Walter, Byn på nätet-Jämjö,	bynpanatet@telia.com	
Perarne Lindberg, Framtid Fristad,	perarne.lindberg@skutan.en	
Lisbeth Linse, Naturskyddsföreningen	lisbeth.m.linse@naturskyddsforeningen.se	0736-737325
Inga Rundström, CUL, SLU	inga.rundstrom@av.se	073-7234924
Marie Byström, CBM, SLU	marie.bystrom@cbm.slu.se	0703-146710
Anders Tivell, SLU	anders.tivell@sol.slu.se	070-4036034
Uno Lundback, Hela Sverige ska leva	uno.lundback@bygde.net	070-6000430
Hillevi Helmfrid, Hållbar utveckling – Process och Perspektiv,	hillevi.helmfrid@post.utfors.se	0703-755600
Rebecka Milestad, CUL, SLU	rebecka.milestad@sol.slu.se	018-672089

Presentation av deltagarna

Uno Lundback hälsar alla välkomna och alla deltagare presenterar sig kort.

Bakgrund till Hållbara bygder 2

Hela Sverige ska leva är sammanhållande på nationell nivå för projekten inom Hållbara bygder.

- Hållbara bygder 1 pågick 2003-2006
- Hela Sverige ska leva var sammanhållande i det nationella projektet
- Arbetet innebar att skapa en ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet på landsbygden
- 14 pilotbygder deltog
- Lokala utvecklingsplaner med stark demokratisk grund fungerade som bas för arbetet
- Resulterade i nya produkter och verksamheter samt lokal samförvaltning av skyddad natur
- Många skrifter producerades om metoder och processer

- I slutet av projektperioden kom nya insikter om problem med klimatförändringar, oljetillgången, ekosystem som riskerar att slås ut etc.
- Vår uppfattning är att landsbygden är avgörande för de förändringar som är nödvändiga i hela samhället

Fakta om Hållbara bygder 2

- Projektperiod oktober 2007 – december 2008
- Total budget nationellt, ca 1,6 miljoner + forskarinsatser
- Finansiering, SJV (Jordbruksverk), CBM (Centrum för biologisk mångfald) och HSSL (Hela Sverige ska leva)
- Andra samarbetspartners, SLU (Sveriges lantbruksuniversitet), SNF (Svenska naturskyddsföreningen), LRF (Lantbrukarnas riksförbund)
- Ca 25 pilotbygder ska skapas i hela landet
- Tema: Klimat, energi och miljö
- Vi ska använda mentorer med specialkompetens för att hjälpa till i bygderna
- Projektet kommer att genomföra aktiviteter, stormöten och ta fram ett handledningsmaterial
- Vi ska inspirera andra genom att skapa goda exempel
- Vi är inte ensamma! I bl. a. England så pågår ett stort arbete med ”Transition Towns” (Städer som jobbar aktivt för att bli miljömässigt hållbara.)

Hållbara bygder 2, målsättning

Att finna nya sätt för ett gott liv när oljan minskar, klimatet förändras och ekosystemen försvagas.

- Öka kunskapen om hållbar lokal utveckling bland målgrupperna
- Förbättra landsbygdspolitiken i hållbar riktning
- Öka förmågan hos medverkande bygder till att på ett uthålligt sätt utveckla sina lokalsamhällen

Centrum för biologisk mångfald

Marie Byström från Centrum för Biologisk Mångfald (CBM) på Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) berättade att 2005 startade CBM vars uppdrag är att ta fram ett nationellt program för att ta till vara lokal och traditionell kunskap. Den här beskrivningen är nog inte riktigt rätt. Be Marie om rättelse. De kunskaper som våra far- och morföräldrar hade om hur man levde förr utan fossila bränslen är viktig för oss att ta tillvara. Särskilt med insikten om att vi kan behöva den framöver med tanke på klimathotet och problem med oljeförsörjning. Informationsblad om NAPTEK (Nationella Programmet rörande Traditionell Ekologisk Kunskap) fanns tillgänglig för den intresserade.

Marie Byström från NAPTEK vid Centrum för Biologisk Mångfald (CBM) som hör till på Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Uppsala Universitet, berättade att 2005 startade CBM programmet NAPTEK (Nationella Programmet rörande Traditionell Ekologisk Kunskap), som ska verka för att dokumentera, upprätthålla och sprida lokal och traditionell kunskap. De kunskaper som våra far- och morföräldrar hade om hur man levde förr utan fossila bränslen är viktiga för oss att ta tillvara. Vi kan ha nytta av dessa kunskaper framöver med tanke på klimathotet och den kommande oljebristen. Maries förhoppning var att lokalt arbete för att tillvarata lokal och traditionell kunskap blir en del i pilotbygdernas arbete inom projektet Hållbara bygder II. Informationsblad om NAPTEK fanns tillgänglig för den intresserade.

Föreläsning om klimathotet: Du nya sköna värld...men med fundamentalt ändrade förutsättningar...

Rebecka Milestad, SLU, föreläste om klimathotet och dess konsekvenser. Föreläsningen kommer att finnas på dvd samt på nätet inom kort men då med Johanna Björklund, SLU, som föreläsare.

Reflektioner efter föreläsningen:

Lappa utan att stjäla av någon annan. Kanoterna viktiga – det är alla människor ute i bygderna.

Kanoterna är CBM målgrupp.

Globalt finns verkliga soldater.

BNP-ökningen korrelerade med gav även ökat s.k. lyckoindex fram till 1950-talet. BNP har fortsatt att öka sedan dess men lyckoindex inte har följt med i den utvecklingen.

Om det blir stora folkvandringar. Vad gör vi då? Är det möjligen vi som måste flytta om Golfströmmen vänder? Omöjligt att veta vad som kommer att hända.

Folkökningen borde diskuteras mer. Ska Sverige hindra folk att komma hit? . Jorderosion och allt för små jordbruk i u-länderna är exempel på orsaker till försörjningsproblem redan nu. När problemen ökar ytterligare kommer detta att påverka oss.

Vägverket ska underlätta för cyklister. SJ ta med cykel på tåget.

Är föreläsningens bild rimlig? Delar andra den? Alla forskare inom teknik och miljö gör inte det. Tekniska lösningar förespråkas av vissa ex. att gräva ner koldioxid.

Jag delar bilden som presenteras här men menar att det är viktigt att jobba hoppfullt men inte slå blå dunster i ögonen på folk. Enbart domedagsprofetior leder ingenstans. Det har provats inom kyrkan.

Vi måste göra något. Folk tänker nog ”Bara det inte drabbar min plånbok”. Kommunerna har inga pengar. De kan ibland anlita tveksamma experter som vränger till fakta så att folk blir tysta.

Föreläsningens bild stämmer. Förnekelsen är stor, särskilt bland stadsmänniskor.

De som tar sig an problemet får ökad medvetenhet.

Offentliga utsläpp minskar men industrin ökar sina koldioxidutsläpp. Lösningarna måste sökas över partigränser. Industrin måste tas med.

Landsbygden har längre transporter. Men är det bättre att bo i staden eller på landet? Det kan vara bättre att bo i en (miljö)anpassad stad.

Belastar Dela upp frågan i två: En fråga är om Nuvarande livsstil, belastar stadsbon eller landsbygdsbon belastar miljön mest,? Det kan vara lättast att leva miljömässigt snålt i staden idag för den som går in för det.

Belastar stadsbon eller landsbygdsbon miljön mest i ett framtida lågenergisamhälle? givet nuvarande system och livsstil? Staden vinner? En annan fråga är hur bebyggelsemönstret kommer att behöva se ut i ett framtida lågenergisamhälle. Med dagens höga konsumtion av materia och energi kan det

kanske vara lättare att ha leva miljösnålt i staden, men iI framtidens lågenergisamhälle har landsbygden kanske fördelar.

I ett framtida samhälle vinner landsbygden.

Hur får vi med de stora utvecklingsländerna, ex Indien och Kina?

92 % av lastbilstransporterna transporterar mat.

Av matens växthusgasutsläpp uppstårkommer 27 % vidfrån transporter, 40 % ifrån jordbruket och resten 33 % vidfrån förädling.

Vi måste vara mer radikala: Satsa på att skapa ett bilfritt samhälle? Bli mångsysslare!

På tavlan skrevs:

Hur frigöra människor till handling?

Finns förnekelse i vårt samhälle?

Vad ska vi göra individuellt och tvärpolitiskt, tillväxt och industrin?

Optimism, många jobbar med det här.

Stad – Land; Vad är miljömässigt bättre?

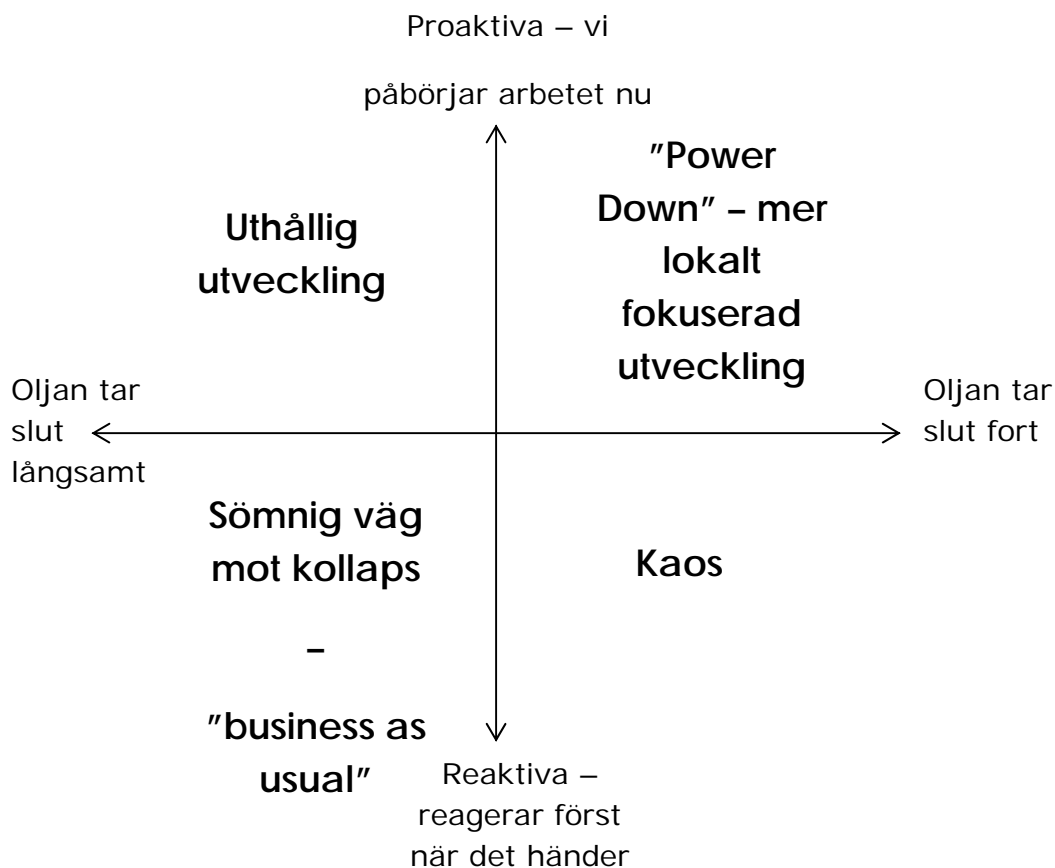
Hur övertyga resten av jordens befolkning att de missar ”köpfesten”?

Transition Towns

Inspelning av föredrag om Transition Towns (transition är omställning/övergång) från en konferens: Rob Hopkins, föredragshållaren, börjar med att ursäkta att han inte kunde delta i egen person eftersom han beslutat att inte flyga mer. Skulle han flugit till konferensen så skulle han ha bidragit med 1400 kg kol till atmosfären. Alltså lika mycket som en framtida årsförbrukning kan komma att bli om vi ska fördela mellan oss alla vad som vi möjligen kan släppa ut per år.

Många pratar idag om klimathotet och det är allmänt accepterat. Mer i skymundan har den kommande oljebristen dock kommit. Och båda dessa stora megaförändringar kommer nu samtidigt och troligen tidigare än vi trott, kanske inom 5-10 år.

Vad gäller oljebristen så kan man se det som följer;

De samtidiga stora globala förändringarna, klimatförändring och kommande oljebrist, utgör de största utmaningar mänskligheten någonsin stått inför.

Men de utgör samtidigt en möjlighet. En möjlighet för det lokala och det är samtidigt den enda möjlighet mänskligheten har nu. Att relokalisera och återbygga starka lokala, självförsörjande samhällen med egen lokalproduktion av olika slag.

Men för detta så måste vi agera och förbereda oss nu.

Vi måste skapa en god vision om vad vi vill uppnå.

Dessa kommande förändringar kan ju innebära att vi kan skapa ett bättre samhälle som stämmer mer med hur vi vill leva ett gott liv.

Rob säger här att vi skall återskapa lokal resiliens. Alltså att lokalsamhället ska kunna stå emot förändringar och bibehålla viktiga funktioner.

Lokal kompostering, lokal återanvändning, lokal produktion, lokala byggnadsmaterial etc. är alla exempel på saker som stärker lokal resiliens.

Transporter är en akilleshäla. I England finns 30 miljoner fordon, som om de skulle gå på biobränsle som produceras i England skulle kräva 4 ggr all åkerareal i England eller att man byggde 64 nya kärnkraftverk. Det går inte och det pekar tydligt på att vi måste börja relokalisera.

För bara 30 år sedan gjordes merparten av våra förnödenheter lokalt och sedan importerade vi det extra som vi ville ha för att lyxa till det. Nu är det tvärtom. Nu görs merparten där det för tillfället är billigast i världen och vi gör själva kanske lite extra, lyxen. Detta måste ändras helt.

Rob gick sedan över till att berätta historien om staden Totnes och hur de gett upphov till ens stor rörelse i UK, Transition Towns.

Totnes är en stad i sydvästra England på 6000 invånare. De började för två år sedan med att pratat om hur de skulle kunna ställa om inför det dubbla hotet av klimatförändring och oljebrist.

- De höll på i nära ett år med medvetandegörande. Alltså att få folk att få upp ögonen för att stora förändringar stod för dörren. De höll filmvisningar med efterföljande fråge- och diskussionsstunder och de höll en serie föredrag om dessa ämnen.
- Samtidigt arbetade de med att söka allianser av olika slag bl.a. med andra grupper som var inne på liknade frågor.
- Efter ett år höll man en stor manifestation för ett fira och markera att nu satte man igång med arbete. Borgmästaren höll tal och man var ca 400 personer på mötet.
- En metod man använt mycket är s.k. öppet forum. Man har haft öppna forum om mat, energi, byggande, psykologin när man ställer om, konst, etc.
- Man ser det som mycket viktigt att lära av de äldre i bygden. De som var med innan den billiga oljan ställde om hela samhället. De som vet hur det såg ut, hur man förhöll sig till varandra och hur man arbetade.
- Man gjorde s.k. sårbarhets revisioner av oljan för olika företag i lokalsamhället. Man analyserade var i systemet de använde olja och hur mycket. Sedan satte man priset till 80 dollar fatet, 100 dollar fatet och 120 dollar fatet och såg vad som hände och hur företaget skulle klara detta.
- Man höll kurser i gammal och ny kunskap som behövs inför en omställning, powerdown.
- Planterade fruktträd.
- Man införde en lokal valuta, Totnes pund.
- Man sammanställde en katalog över alla som producerade mat i lokalsamhället.
- Man gjorde analyser av markanvändningen på jordebruken runt stan.
- Man började berätta historier om omställningen i skolorna.
- Ett lokalt energibolag etablerades.
- Man anordnade fröbytdagar.

Deras 12-stepsprogram se bilaga till detta utskick

Idag har mer än 50 städer, byar och bygder anslutit till Transition Towns och mer än 200 städer har börjat arbeta med frågorna.

Avslutningsvis citerade han Anundati Roy; “A new world is not only possible. She is on her way. On a quiet day I can hear her breathing”

Diskussion:

Endast oljebristen och klimatfrågan var med. För att täcka problematiken behöver också ekosystemtjänster och hotande social kollaps (pga orättvis fördelning) vara med.

Det är orimligt att fortsätta Vi kan inte utnyttja tredje världen för att täcka våra behov. Ex odling av biobränsle i tredje världen som förstör regnskog eller där marken skulle ha behövt användas till lokal mat produktion.

- Teknikutvecklingen har inte varit inställd på att minska oljeförbrukningen

- Jultider, folk åker till Asien vilket ger stora utsläpp!
- Pellets i villor har ökat pga. dyr olja
- Vi vill åtgärda Aavloppsanläggningar som inte är godkända. borde åtgärdas.
- Var står ungdomarna under 25 år i den här frågan?
- Transition Towns går det att överföra till Sverige?

Transition Towns går det att överföra till Sverige

- ; Finns mätverktyg för att se resultat?
- Deltagandet i processen är viktigt – det ger medvetenhet hos individerna (T.ex. i grupparbeten)
- Transition Towns hur finansieras medvetandegörandet?
- Bilberoende på landsbygden. Hur lösa det?
- Vi har ett kommunalråd som förnekar klimat problemet.
- Börja med att ta bort deAllas medvetande om onödiga transporterna, från tillverkning till centrallager, tillbaka till butik.
- Tre mejerier i Sverige! Bagerierna är stora i Sverige!
- Arbetssättet liknar anonyma alkoholisters dvs. det krävs medvetenhet för att kunna tillfriskna
- Forum för att kunna träffas, prata och arbeta behövs

Mer information kan du titta på:

- <http://transitiontowns.org/TransitionNetwork> - information about the Transition Network
- <http://transitiontowns.org/TransitionNetwork/Mulling> - listing of communities that are talking to us regarding the possibility of adopting/adapting the transition model for themselves
- <http://transitiontowns.org/TransitionNetwork/Newsletter> - included details of new transition training courses
- <http://transitionculture.org/> - Rob Hopkin's blog

World Café

Gruppdiskussioner av de tre frågorna nedan.

Återsamling i stora gruppen

Deltagarna fick 5 runda klistermärken var, att fördela över de svar på frågorna som de ansåg viktigast att tänka på i det framtida arbetet. Här har dessa markerats med stjärna efter svaret.

Fråga 1: I förhållande till de problem vi berört idag, vad ger dig hopp?

- Stora problem kräver lösningar, samarbete krävs (****)
- Landsbygdskommitténs intension (***)
- Solen! Hittills har vi använt lagrad solenergi, kol, olja ect. Nu är det dags att använda den direkt, solceller, vindkraftverk ect. (***)
- Barnens medverkan (***)
- Hela Sverige ska leva, 25 pilotbygder kommer igång (**)
- Mångfalden bland oss deltagare + Landsbygdsprogrammet (LBP) (**)
- Tro på mänskligheten (**)
- Idéutbyte (*)
- LRF driver kurser över hela landet om hur jordbrukare kan minska sin energiförbrukning och använda förnyelsebara energikällor (*)
- Utvecklingen ex. Vägverket och cyklingen. (*)
- Metoder hur man kan jobba. (*)

- Teknikutveckling (*)
- Att ändra livsstil står högt på dagordningen (*)
- Högt intresse på den globala dagordningen (*)
- Loppet är inte kört, det finns många möjligheter och vi har förmåga att hitta lösningar (*)
- Slagkraft underifrån med lokal kraft. Greppbart. (*)
- Fler engagerade i ideellt arbete (*)
- Utveckla ”gamla” uppfinningar (*)
- Social samverkan är en viktig resurs. ”Sociala ekosystem” behövs,
- British Soil Association har nyligen haft en konferens där man förutspår att ca 30 % av befolkningen kommer att sysselsättas i jordbruket efter ”peak oil” (När oljetillgången minskar drastiskt)
- Detta projekt och denna grupp inklusive forskarna.
- Temat för hållbara bygder 2.
- Inspiration från goda exempel och Transition Towns 12 punkter
- Att vi är här – man är inte ensam
- Acceptans/Nobelpriset
- Kontaktnät och erfarenhetsutbyte
- Människans överlevnadsinstinkt
- Före det som är gott
- Folket vill kunna leva i världen
- Viljan finns
- Goda exempel kan inspirera
- Ömsesidigt lärande kan bli viktigare ex syd/nord
- Snabb utveckling av energiteknik och energisparande
- Den oförbrukade kilowatten
- Det höga och ökande lokala intresset
- Det finns redan folk som utför frivilligt arbete för frågan
- Livaktiga diskussioner
- Alla krafter behövs för att lösa utmaningarna (problemlösning) t.ex. de gamla
- Starka organisationer och myndigheter ex. Naturvårdsverket och Svenska Naturvårdsförbundet
- Hopp med många engagerade personer som tänker helhet
- Effektiviseringsvinster om man tänker

Fråga två: Om du var säker på att lyckas, vad skulle du då göra?

- Skapa ett samhälle baserat på förnyelsebar energi, rättvisa och som är i samklang med ekosystemen (*****)
- Bli en inspiratör (****)
- Rikta mer arbete mot skolorna ex.: Grön flagg, Hållbarutveckling och Naturvårdarna (****)
- Skapa optimala transport- och kommunikationssystem (****)
- Lokal satsning på ekologisk mat mm. (***)
- Ransoneringskort som gäller utsläppsrätter, både för individ och företag (***)
- Global miljöpolitik som fokuserar mot samma mål! Tänk globalt – handla lokalt! (***)
- Lokal upphandling en självklarhet (***)
- Bilda kommunbygderåd för att arbeta med miljöfrågorna (**)
- Minska rädlans kultur (*)
- Rättvisa åt alla! (*)

- Mötesplatser för socialt och annat utbyte (*)
- Bort med alla djurfabriker (*)
- Bearbeta politiskt
- Införliva underifrån perspektivet
- Utveckla småskalig soldriven vätgasutvinning
- Utveckla solenergi direkt till elektricitet
- Utveckla ”medel” för global medvetenhet
- Övertyga Kinesiska regeringen om behovet av ett hållbart samhälle
- Konstruera en vätedriven drivkälla/motor
- Bort med konsumtionssamhället
- Använda resurserna så att alla kan leva bra globalt!
- Forum för att byta tjänster, varor eller andra behov, vad det nu kan vara
- Skapa ett energineutralt samhälle dvs. balans mellan produktion och konsumtion
- Balans i utnyttjandet av jordens resurser, ex. naturtillgångar och odling av jorden
- Bara glada grisar!
- Omskolning av psykopater som styr vår värld
- Alla bidrar efter sin förmåga med hänsyn till arbetssituation, fritid och familj
- Om jag själv är övertygad om att jag lyckas är det stor risk att jag misslyckas! (Eftersom det är lätt att glömma var omgivning står.)
- Sätta upp ett vindkraftverk
- Bra cykelmiljö i Hult
- Mat tillagad på plats i skola dagis och omsorgen. Ej transporterad runt hela kommunen. Råvarorna ska vara ekologiska och närproducerade
- Ta bort tillsatser i maten till exempel härdat fett och konserveringsmedel
- Att vi använder vårt sunda förnuft i alla lägen med fokus på miljön
- Starta ett institut för lågteknologi
- Satsa på småskalig järnvägsteknik
- Gör matlagning och odling till ett kärnämne i skolan
- Om jag var säker på att lyckas skulle jag våga misslyckas
- Starta odling för tropiska frukter
- Skapa ett nytt ekonomiskt system: lokal ekonomi, grön ekonomi
- Småskalig produktion ger bra logistik
- Plus en krona per liter fossilt drivmedel som investeras i nya kollektiva lösningar
- Revidera miljödepartementet så att de får ett bättre tänkande!
- Öka medvetenheten hos bondekooperationen. Nyttänkande behövs

Fråga tre: Vad gör vi nu?

- Engagera ungdomar (*****)
- Lev som du lär! (*****)
- Ambjörnarp: Anmäla sig som pilotbyggd, fortsättning av den process som påbörjats med medvetandegörande (*****)
- Förankra idéerna i den egna organisationen (*****)
- Informera, entusiasmera och sprida kunskap så att det leder till handling. Till exempel i hembyggsföreningen och på arbetet (*****)
- Få med lokala föreningar och organisationer i miljötänkandet (*****)
- Smålandstoppens byalag: Starta diskussionsforum (se ovan) (****)
- Våga vara radikal och bryta mönster! (***)
- ”Få med” kommunen (**)

- Skapa forum och mötesplatser på olika nivåer. Lokalt och på nätet. Resursbank med goda exempel i stort och smått (**)
- Mätverktyg för att mäta resultat av olika åtgärder (*)
- Förmedla information till våra Länsbygderåd och Kommunbygderåd (*)
- Göra en inventering, arbetsplan med mål (*)
- Mobilisera intresse (*)
- Skapa goda exempel! (*)
- Klimatarbetsgrupp för att medvetandegöra (*)
- Arbeta vidare i byalaget
- Ett invigningskalas för cykelvägen till Tranemo
- Utbyta mejladresser och hemsidor
- Inventera tänkbara samarbetspartner.
- Förmedla sättet att arbeta till kommuner och länsstyrelser
- Verka för projektet i rollen som inspiratörer i landsbygdsnätverket och NAPTEK
- Föra ut budskapet (bli informatörer)
- Informera byalag samt lokala utvecklingsgrupper
- Se vad vi kan göra tillsammans
- Ta fram en idé om hur ett framtida samhälle ska se ut!
- Skapa forum
- Inspiratörer och ambassadörer
- Agera direkt!
- Fungerande nätverk

Vilken fråga behöver jag ha svar på för att kunna bidra till det här projektet? (Utifrån det vi diskuterat hittills.)

- Kan vi se en långsiktighet? Efter att det nationella projektets avslut 31 december 2008 kan de pilotprojekt som startats orsätta leva vidare som lokala fristående projekt. Riksorganisationen Hela Sverige ska leva arbetar för att mer medel ska finnas till denna fortsättning.
- Vem ska vara projektägare? Kooperativ eller ideell förening? I första hand bör det vara lokala utvecklingsgrupper: T.ex. hembygdsföreningar eller någon annan med god förankring i bygden!
- Pengar till lokala projekt? Ansökan till de lokala projekten kan göras från bl a landsbygdsprogrammet, Leader eller från någon framsynt kommun, regionförbund eller länsstyrelse.
- Nationella projekt ansökan – Det nationella projektet har projektmedel för 2008 men vi håller redan nu på att söka medel för en fortsättning fr o m 2009.
- Hjälptill information? Självklar hjälp att sprida info. Får diskuteras i varje fall. Föreläsning från SLU kan vara en möjlighet men även hjälp med processen ex. hur man lägger upp ett möte för att det ska bli bra.
- Vilka är kriterier för näraliggande bygder? Beror på vilken fråga det är och om den är liten eller stor. Bedöms från fall till fall. Kan vara bra med samarbete.

- Kan man delta utan lokalt byalag e. dyl.? Vi vill att det ska vara grupper som söker projektmedel. Engagerad privatperson kan kanske t. ex hjälpa till i en grannby. Medvetandegöra de egna. Vi hjälper till att fundera på hur man kan göra.
- Kan hembygdsföreningar söka? Ja
- Hur detaljerad ska projektbeskrivningen vara? Det beror på vad förslaget gäller. Diskutera med oss om ni är tveksamma.
- När får man svar om man fått medel? Svar kommer i mitten av dec.
- När ska ansökan vara inne? 1 dec. 2007
- Del av strategi i ett Leaderområde? Beror på Leaderplanen. Den görs klar nu. 70 planer på väg.

Övergripande frågor.

- **Hur kan vi sprida resultatet till politiker?**
- **Hur föra vidare lokal kunskap?**
- **Hur långt kan vi komma på ett år?**

Vi ser detta som en uppstart. Diskussionen i samhället kommer att stärka oss. Förankringsarbetetsprojekt kan ta ett år.

Hur går det till att söka pengar?

Medel för att genomföra de lokala projekten i bygderna kan sökas från bl a Landsbygdsprogrammet, Leader, länsstyrelser, kommuner och strukturfonderna. Det går bra att kontakta Uno Lundback om ni har frågor kring detta. Vi ska försöka samla på modeller och erfarenheter kring ansökningsförfaranden.

Organisationer att samarbeta med

Organisationer att samarbeta med kan vara: LRF, skogsägarföreningar, SNF, Coompanion, Hela Sverige ska leva genom t.ex.: LBR (Länsbygderåd), KBR (Kommunbygderåd)

Vad gör vini när vini kommer hem?

- Sammanställa informationen härifrån och sprida den hemma till exempel till hembygdsföreningen och kommunens miljösamordnare.
- Informera byalaget för att starta ett projekt
- Genom dialog föra budskapet vidare till kollegorna och göra något roligt tillsammans.
- Diskutera cykelprojekt och ekoturism i byrådet.
- Diskutera aktionsplan på klimatarbetsmöte
- Smälta intrycken från dagens möte
- Rapportera om dagens möte till Kommunbygderådet
- Jobba vidare och söka nya pengar
- Informera kollegor på NAPTEK. Diskutera hur man kan mäta energiförbrukning för att se hur man lyckas med sina åtgärder ute i bygderna. Diskutera lågenergiteknologi. Ta hand om mina söner.
- Bli en bättre förebild. Leva som jag lär. Ta fram en miljöpolicy till byarörelsen.

- Söka en djupare kontakt med naturen

-

Avslutande kommentarer från arrangörerna

- Om någon har en miljöpolicy vill Uno Lundback ta del av den.
- Vi kommer att ringa till alla efter en tid för att höra hur det går.
- Föreläsningen som Rebecka höll finns inspelade. Om ni frågar så får ni den.
- Föreläsningen om Transition Towns av Rob Hopkins kan ni också få om ni frågar efter den.
- Säg till om det är något ni behöver ex material, bollplank osv.

-

Alla som vill får ett vykort att skriva en uppmaning till sig själv. Dessa kommer att postas efter ca en vecka.

Avslutande ord

Uno Lundback tackar alla för en bra dag.

Tips om litteratur hemsidor mm

Efter oljetoppen, Hur bygger vi beredskap när framtidsbilderna går isär, rapport av Hillevi Helmfrid och Andrew Haden, kan laddas ner från www.cul.slu.se/publikationer

Annat material finns på www.cul.slu.se/mangfunktionella

Antecknat av Inga Rundström